

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ
У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХFEATURES OF TAXATION OF BANKING ESTABLISHMENTS
IN FOREIGN COUNTRIES

УДК 336.221.4

Клименко Д.Б.

к.е.н., доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу Національний університет державної фіскальної служби України

Підсосонна Я.Г.

старший викладач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу Національний університет державної фіскальної служби України

У статті розглянуто зарубіжний досвід оподаткування банківських установ. Досліджено основні моменти оподаткування банків США, країн Європи та СНД. Проведено порівняльний аналіз базових податків, що сплачуються банками в різних країнах світу. Встановлено, що у світі досить часто використовують спеціальне оподаткування банківських установ шляхом установлення різноманітних пільг. Визначено можливості застосування найкращих зарубіжних практик оподаткування банків в Україні.

Ключові слова: банк, оподаткування, податок на прибуток, податкові пільги, податкове регулювання.

В статье рассмотрен зарубежный опыт налогообложения банковских учреждений. Исследованы основные моменты налогообложения банков США, стран Европы и СНГ. Проведен сравнительный анализ базовых налогов, уплачиваемых банками в разных странах мира. Установлено, что в мире

достаточно часто используют специальное налогообложение банковских учреждений путем установления различных льгот. Определены возможности применения лучших зарубежных практик налогообложения банков в Украине.

Ключевые слова: банк, налогообложение, налог на прибыль, налоговые льготы, налоговое регулирование.

The article deals with the foreign experience of taxation of banking institutions. The main points of taxation of banks of the USA, European countries, and CIS are investigated. A comparative analysis of basic taxes paid by banks in different countries of the world is conducted. It is established that, in the world, the special tax on banking institutions is often used especially through the establishment of various privileges. The possibilities of applying the best foreign practices of taxation of banks in Ukraine are determined.

Key words: bank, taxation, income tax, tax privileges, tax regulation.

Постановка проблеми. У національній економіці банки є фінансовими посередниками в процесі перерозподілу тимчасово вільних коштів. Вони акумулюють надлишкові кошти суб'єктів ринку і скеровують їх у ті галузі, що відчувають дефіцит ресурсів. Метою їхньої господарської діяльності є максимізація прибутку. Загальновідомо, що банки, як і інші суб'єкти господарювання, є платниками податків

В умовах економічної кризи, політичної нестабільності та бойових дій на Сході України вітчизняні банківські установи переживають не найкращі часи, тому держава повинна використовувати всі можливі інструменти для підвищення ефективності регулювання діяльності банків і забезпечення стабільної банківської системи. Одним із елементів здійснення такої політики є використання такого важеля впливу, як податки. Оподаткування прибутку українських банків має свою специфіку і певні особливості, які потребують детального аналізу.

У зв'язку із загостренням світових кризових явищ, швидким розвитком потреб суспільства, тенденцією до соціалізації економіки виникає необхідність у реформуванні податкового регулювання банківського сектору. Існує багато чинників, які можуть стати на заваді впровадження дієвих податкових стимулів, тому виникає необхідність у дослідженні зарубіжного досвіду оподаткування банківських установ та пошуку на цій основі шляхів удосконалення оподаткування банків в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В економічній літературі мало робіт, присвячених оподаткуванню банківських установ. Зага-

лом в Україні питаннями оподаткування банківської діяльності займалися такі науковці, як О. Василик, А. Гальчинський, Т. Паєнтко, К. Проскура, І. Сало, С. Лобозинська, А. Мороз. Саме через те, що проблема оподаткування банківського сектору як окремого виду діяльності не має широкого та повного огляду, існує потреба у дослідженні системи оподаткування, у тому числі вивчення зарубіжного досвіду у цій сфері, та розробленні нових підходів до оподаткування для забезпечення стабільного економічного розвитку та підвищення економічної рівності в суспільстві.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження доступного досвіду зарубіжних країн щодо оподаткування банківських установ та окреслення можливостей його застосування у вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківські установи є необхідною частиною в забезпеченні коректного і своєчасного збору податкових надходжень до бюджету держави, що, безсумнівно, позначається на економіці країни у цілому. Українська економіка розвивається в складних та суперечливих умовах, відчуває на собі дію низки позитивних і негативних чинників. Одним із таких ключових чинників є діюча податкова політика держави. У сучасних умовах розвитку економіки України банківська сфера та її оподаткування є важливими складниками національних фінансів [6].

Розглядаючи оподаткування банків в Україні, цікаво провести порівняльний аналіз із моделями оподаткування банків, що функціонують у розви-

нених країнах світу. Цей аналіз допоможе виявити недоліки і намітити шляхи вдосконалення оподаткування банків, тому що знання зарубіжного досвіду необхідне, щоб не повторювати помилки, використовувати напрацьований досвід, прискорити процес цивілізованих ринкових перетворень в Україні.

Податки не служать головним інструментом у розвитку комерційних банків, однак оптимізація оподаткування дасть змогу активізувати інші інструменти, що впливають на розвиток цього сектору економіки. Фінансова діяльність держави зі збору податків і поліпшення інвестиційного клімату буде ефективна тільки в разі розроблення оптимального механізму податкового адміністрування, що передбачає, з одного боку, можливість поповнення бюджету держави, а з іншого – відсутність приводів для ухилення від сплати податків. [22]

У США оподаткування банків здійснюється за загальними правилами оподаткування корпорацій. Основна ставка податку на прибуток корпорацій у США становить 35%, але остаточна величина залежить від величини отриманого доходу протягом року і визначена на рівні від 15% до 39% [7].

Детальніше діючі ставки з податку на прибуток в США представлені в табл. 1.

Крім федерального податку на прибуток банків, штати в межах своєї юрисдикції встановлюють

місцевий податок на прибуток банків. Головна особливість полягає у тому, що податок у всіх штатах різний. Розмір місцевих податкових ставок кількох штатів США наочно представлений на рис. 1.

У деяких штатах замість місцевого податку на прибуток передбачена ліцензія, за яку треба платити, в інших діють спеціальні правила оподаткування банківської діяльності, у третіх розроблені спеціальні податки. Інакше кажучи, американська система оподаткування банків не така щадна, як в Україні. З огляду на те, що американські банки сплачують податок на прибуток набагато вище (на 75%), але не сплачують ПДВ, так чи інакше, податковий тягар на українські банки лягає менше порівняно з комерційними банками США.

У Німеччині податок на доходи корпорацій стягується з балансового прибутку компанії. Ставка податку на прибуток встановлена на рівні 15% плюс, так званий солідарний податок у розмірі 5,5% від ставки податку. Крім того, існує муніципальний податок з обороту, або податок із продажів, який устанавлюється місцевими органами влади. Об'єктом оподаткування виступає прибуток, отриманий від підприємницької діяльності, ставка в середньому становить 14–17%. Таким чином, ефективна ставка з податку на прибуток корпорацій становить близько 30–33% [3].

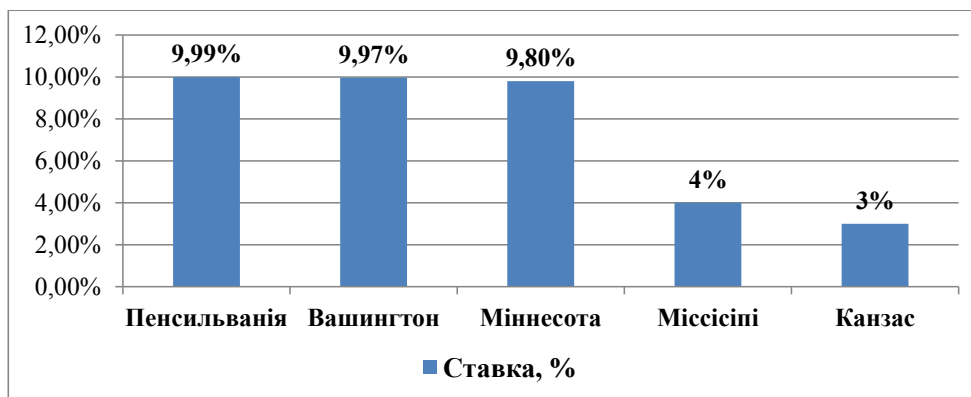

Рис. 1. Місцеві податки на прибуток банків у штатах США [2]

Таблиця 1

Ставки податку на прибуток у США

Податкова база наростаючим підсумком із початку року, дол. США	Ставка	Неоподатковувана сума, дол. США
До 50 000	15%	0
Від 50000 до 75000	7500 дол. США + 25%	50000
Від 75000 до 100000	13750 дол. США + 34%	75000
Від 100000 до 335000	22250 дол. США + 39%	100000
Від 335000 до 10000000	113900 дол. США + 34%	335000
Від 10000000 до 15000000	3400000 дол. США + 35%	10000000
Від 15000000 до 18333333	5150000 дол. США + 38%	15000000
понад 18333333	35%	0

Джерело: дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт Федеральної податкової служби США. URL: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/i1120.pdf>

Під час формування податкової бази віднімаються всі витрати, понесені банком у результаті фінансово-господарської діяльності. Важливою особливістю оподаткування банків є те, що відсотки за надані кредити податком на доходи корпорацій не обкладаються.

Ставка податку на прибуток корпорацій у Великобританії регламентується фінансовим законом та залежить від розміру отриманого доходу і змінюється один раз на рік. Податкові ставки представлено в табл. 2

У Франції кращі непрямі податки, особливо ПДВ, який становить основну частку державного бюджету (ставка ПДВ у Франції – 18,6%). Акціонерні товариства сплачують податок на прибуток.

Ставка корпоративного прибуткового податку становить 33,3%. Доходи від приросту ринкової вартості довгострокового капіталу, тобто капіталу, який знаходиться на балансовій вартості понад двох років, оподатковуються за ставкою 18% [5].

На підставі даних розглянутих податкових систем різних країн світу проведено порівняння зарубіжних податкових ставок з українськими за основними податками, схожими в українській і в зарубіжній системах оподаткування банків (табл. 3).

Розглянувши податкові системи різних країн і проаналізувавши відхилення процентних податкових ставок зарубіжних країн від українських, можна зробити висновок, що в Україні податкові ставки значно нижчі. Податкова база щодо запропонованих податків різна, проте податкове навантаження комерційних банків різних країн явно видно в табл. 3, з чого на перший погляд зрозуміло, що в Україні податкове навантаження нижче (щодо запропонованих податків). Проте в умовах

сьогодення вітчизняні банки використовують різні методи для ухилення від оподаткування, серед яких [7]: виплата страхових премій на адресу пов'язаних із банками страхових компаній; відрахування на резерви за кредитними операціями (створення страхових резервів); купівля цінних паперів в «інвестиційних» цілях, як і деякі валютно-обмінні операції, які теж можуть виводитися з-під оподаткування; штучне завищення видатків і приховування дохідних статей.

Вагомий вплив мають і постійні зміни, які відбуваються в податковій системі держави. Наприклад, недавня податкова реформа, внаслідок якої з 2015 р. змінилася кількість податків із 22 до 9. Проте слід брати до уваги не кількісні, а якісні параметри. Якщо детальніше розібратися в усіх змінах, спостерігаємо, що податкове навантаження тільки збільшилося (уведення оподаткування відсотків по депозитах, збільшення ставок на акцизи, впровадження додаткового імпортного збору, військового збору тощо).

Більш детальне вивчення умов оподаткування банківських установ у США і країнах Євросоюзу дало змогу зробити висновок про непорівняність їх з умовами України, тому особливості регулювання оподаткування прибутку банків більш детально розглянемо на прикладі країн СНД (Азербайджану, Вірменії, Білорусії, Казахстану та Узбекистану), оскільки вони мали зіставні стартові економічні умови і схожі типи економічних систем.

Основний документ, який регулює процес оподаткування прибутку банків в Азербайджані, – Податковий кодекс [10]. Відповідно до Податкового кодексу Азербайджану, механізм оподаткування банківського прибутку аналогічний українській прак-

Таблиця 2

Податкові ставки на прибуток банків у Великобританії

Рівень податкової ставки	Дохід від дивідендів	Доходи з накопичувальних банківських вкладів	Інші доходи	Рівень доходу в фунтах
Початковий рівень	10%	20%	20%	10000–41865
Базовий рівень	40%	40%	40%	41866–150000
Максимальний рівень	42,5%	42,5%	45%	понад 150000

Джерело: дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт податкової та митної адміністрації Великобританії. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs/>

Таблиця 3

Порівняльний аналіз базових податків, що сплачуються банками в різних країнах світу (у відсотках)

Податки, що сплачуються банком	Україна	США	Відх.	Німеччина	Відх.	Франція	Відх.	Великобританія	Відх.
Податок на прибуток	18	35	194%	33	183%	33,3	185%	40	222%
ПДВ	20	–	–	–	–	18,6	93%	–	–
Податок на нерухоме майно	1	1,4	140%	0,6	60%	1,5	150%	1,5	150%

Джерело: складено автором за даними офіційних сайтів [2–5]

Таблиця 4

Особливості оподаткування прибутку банківських установ у країнах СНД

Країна	Ставка податку на прибуток	Механізм оподаткування	Пільги
Азербайджан	20%	Податкова база під час оподаткування прибутку становить різницю між сукупним доходом і витратами	Зменшення оподаткованого прибутку на суму безнадійної заборгованості за виданими кредитами, однак лише за наявності відповідного судового рішення щодо боржника
Вірменія	30%	Вся сума відрахувань до резервних фондів включається до податкового відрахування	Немає даних
Білорусія	18%	Податкова база під час оподаткування прибутку становить різницю між сукупним доходом і витратами	Позареалізаційні податкові пільги, до яких належать спеціальні резерви по кредитних ризиках і цінних паперах, а також різні негативні курсові різниці
Казахстан	20%	Метод нарахування	Податкові відрахування зі створення резервів за сумнівними і безнадійними боргами, на суму яких зменшуються доходи банків
Туркменістан	8% для юридичних осіб – резидентів 20% – для нерезидентів країни	Оподатковуваний прибуток за звітний (податковий) період, зменшений на суму пільг. Об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається як сума валового доходу платника податку, зменшена на суму відрахувань	Немає даних
Узбекистан	8%	Податкова база під час оподаткування прибутку становить різницю між сукупним доходом і витратами	Перелік пільг відсутній у Податковому кодексі. Однак платник податків в особі банку має право здійснювати перенесення збитків на майбутні періоди протягом п'яти років, наступних за тим податковим періодом, у якому отримано цей збиток. Витрати на створення резерву по сумнівних боргах віднімаються під час списання заборгованості, визнаної безнадійною, в сумі, що не перевищує розмір безнадійної заборгованості, що підлягає списанню

Джерело: складено автором

тиці. Прибуток оподатковується за ставкою 20% і визначається як різниця між доходами і витратами. Як єдина пільга для банків застосовується відрахування з доходу безнадійних боргів, тобто банкам дозволено зменшувати оподатковуваний прибуток на безнадійну заборгованість за виданими кредитами, однак застосування цієї пільги можливо тільки після відповідного судового рішення щодо боржника, що значно посилює податкове пільгування.

В Азербайджані довгий час (із 2009 по 2011 р.) діяли податкові канікули [17] щодо податку на прибуток банків у тій частині, яка спрямовується на капіталізацію. Часткове звільнення від податку на прибуток банків призвело до посилення їхнього фінансового становища. При цьому в країні існує проблема кредитування реального сектору економіки, перевага віддається споживчому кредитуванню. Водночас у республіці діє і розвивається «Міжнародний банк Азербайджану в кредитуванні економіки», який був створений для стимулювання розвитку довгострокового кредитування. Однак, за офіційними даними Міністерства статистики Азербайджану [19], у 2014 році його діяльність істотно не вплинула на структуру кредитування реального сектору.

На офіційному сайті податкової служби Республіки Вірменія (РВ) [18] представлений Закон «Про податок на прибуток» від 27.11.1997 № 155 (з останніми змінами від 2013 р.), який установлює особливості оподаткування прибутку банків. У Вірменії існує чотири ставки податку на прибуток: 12%, 18%, 25%, 30%. Для банків РВ установлена максимальна ставка в розмірі 30%, і вся сума відрахувань до резервних фондів включається до податкового відрахування. Актуальною залишається проблема кредитування реального сектору економіки в частині недостатності ресурсів із боку банківського сектору і високих ризиків кредитування [20]. Проблема розвитку реального сектору нині вирішується за допомогою створення з боку держави окремих структур, відмінних від банків: Вірменського агентства інвестицій, Вірменського агентства страхування експорту, які покликані привернути додаткові ресурси в реальний сектор і знизити ризики неплатоспроможності, зокрема з боку експортерів.

Виходячи з міжнародної практики, банки дешевше і легше надають фінансові ресурси, якщо зникає ризик непогашення дебіторської заборгованості у позичальника.

У Білорусі механізм оподаткування прибутку банків регулюється Особливою частиною Податкового кодексу (НКБ) [9]. Для банків установлена загальна фіксована ставка податку прибуток у розмірі 18%. Існує також категорія позареалізаційних податкових пільг, що застосовуються банками, до якої належать спеціальні резерви по кредитних ризиках і цінних паперах, а також різні негативні курсові різниці. Крім того, у Податковому кодексі виділяється вид податкових пільг, що надаються на підставі указів президента [16]. Згідно з нормативно-правовими документами, розміщеними на офіційному сайті президента Республіки Білорусь, за останні чотири роки ці пільги не вводилися.

Рішення проблем розвитку реального сектору, зокрема підприємств агропромислового комплексу, повинен забезпечити Указ Президента «Про заходи щодо підвищення ефективності роботи організацій агропромислового комплексу» № 348 від 17.07.2014 [13], відповідно до якого банки та ВАТ «Банк розвитку Республіки Білорусь» зобов'язані надати відстрочку погашення заборгованості за довгостроковими кредитами підприємствам агропромислового комплексу. При цьому компенсація втрат відсотків по кредитах банків фінансується з місцевого бюджету.

У сфері сучасних тенденцій розвитку фінансової системи такий захід носить директивний характер і не передбачає застосування сучасних інструментів регулювання економіки. Відносно промислового виробництва в Білорусі застосовувалися податкові пільги тільки в 2009 р. в рамках Указу Президента № 48 «Про стимулювання розвитку промислового виробництва», відповідно до якого промислові підприємства повністю звільнялися від сплати суми перевищення податків порівняно з попереднім періодом, проте, за висновком експертів, істотних результатів він не приніс [14].

Згідно з Податковим кодексом Республіки Казахстан [11], ставка податку на прибуток загальна для всіх суб'єктів господарської діяльності, включаючи банки, і становить 20%. Механізм оподаткування прибутку банків ідентичний російській практиці, застосовується метод нарахування. Податкова база формується шляхом вирахування із сукупного річного доходу коригувань і відрахувань. Як податкова пільга для банків під час оподаткування прибутку застосовуються податкові відрахування зі створення резервів по сумнівних і безнадійних боргах, на суму яких зменшуються доходи банків. Згідно з офіційним сайтом Асоціації банків Республіки Казахстан [1], у вересні 2014 р. Постановою уряду Республіки Казахстан від 29 серпня 2014 р. № 954 затверджено Концепцію розвитку фінансового сектору Республіки Казахстан до 2030 р. [8], де відносно банків визначено заходи щодо вирішення проблеми перерозподілу ресурсів в економіці. Вона передбачає інтеграцію до Світової орга-

нізації торгівлі й Єдиного економічного простору і створює передумови для вдосконалення ринку фінансових послуг.

Згідно з Концепцією, недостатній рівень фінансового посередництва зв'язується з низькою диверсифікацією кредитного портфеля банків, у якому переважають короткострокові кредити. Банкам пропонується обмежувати розмір споживчих кредитів для переорієнтації кредитування в інші сфери. Крім того, на 1 січня 2014 р. частка непрацюючих позик у банківському секторі становила 31,2%. Національним банком Казахстану були введені заходи з обмеження частки непрацюючих активів із 2014 р. – 15%, а з 2016 р. – 10%. У тих банках, де до 1 січня 2015 р. прострочення по кредитах становило більше 90 днів, проведено відкликання ліцензій та звільнення керівників банківських структур. Таким чином, обмежувальні заходи може й дадуть змогу побічно очистити баланси, але вони не спрямовані на ефективне кредитування реального сектору економіки. Однак передбачається, що в міру розвитку фінансового сектору Республіки Казахстан концепція буде коригуватися.

У Туркменістані податковою базою для податку на прибуток є оподатковуваний прибуток за звітний (податковий) період, зменшений на суму пільг, установлених ст. 170 Податкового кодексу [12]. При цьому окремо існують статті витрат і відрахувань. Об'єктом оподаткування є прибуток, який визначається як сума валового доходу платника податку, зменшена на суму відрахувань. Існує дві ставки податку на прибуток суб'єктів господарювання: 8% для юридичних осіб – резидентів і 20% – для нерезидентів країни. Ці ж ставки поширюються й на банківський сектор. Відносно оподаткування банківської прибутку відрахування на формування резерву по сумнівних боргах включаються у позареалізаційні витрати. Внутрішня банківська система не грає особливої ролі в економічному розвитку галузей національного господарства. Кредитування реального сектору економіки здійснюється переважно за рахунок залучення зовнішніх позик у країну.

Згідно з Податковим кодексом Узбекистану, в останні роки для всіх платників, включаючи банки, діяла єдина ставка податку на прибуток у розмірі 10%. Однак Постановою Президента Республіки від 25 грудня 2013 р. «Про прогноз основних макроекономічних показників і параметрів Державного бюджету Республіки Узбекистан на 2014 рік» ставка податку на прибуток юридичних осіб знижена до рівня 8% [21]. Механізм розрахунку податкової бази традиційний: податкова база під час оподаткування прибутку становить різницю між сукупним доходом і віднімається витратами.

До витрат, що віднімаються кредитними організаціями з прибутку, до оподаткування належать:

платежі за кредитні ресурси, витрати з перевезення та зберігання грошових коштів та матеріальних цінностей; нараховані та сплачені відсотки за депозитними рахунками клієнтів, у тому числі по вкладах фізичних осіб; відрахування на резерви за ризиковими операціями в межах норм (але не більше 10% від доходу банків), установлених Центральним банком Республіки Узбекистан. Підлягає відрахуванню з оподаткованого прибутку комерційних банків і вартість майна, переданого ними своїм філіям. Перелік пільг із податку на прибуток банків відсутній у ст. 158 Податкового кодексу. Однак платник податків в особі банку має право здійснювати перенесення збитків на майбутні періоди протягом п'яти років, наступних за тим податковим періодом, в якому отримано цей збиток. Витрати на створення резерву по сумнівних боргах віднімаються під час списання заборгованості, визнаної безнадійною, в сумі, що не перевищує розмір безнадійної заборгованості, що підлягає списанню. Згідно з офіційними даними Державного податкового комітету Республіки Узбекистан, перелік податкових пільг регламентується довідником пільг [15].

У табл. 4 наведено узагальнену інформацію щодо особливостей оподаткування банків у країнах СНД.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо характерні особливості сучасної практики оподаткування прибутку банків у країнах СНД. Це застосування єдиних нормативних актів під час оподаткування прибутку підприємств і банків з установленням максимальних значень ставок для останніх в окремих країнах (зокрема, у Вірменії). Відносно застосування податкових пільг для банків слід зазначити, що як такі спеціальні податкові пільги під час оподаткування банківського прибутку в аналізованих країнах не застосовуються за винятком Азербайджану, де банкам надаються податкові пільги в частині капіталізованого прибутку для забезпечення його зростання. Податкове стимулювання збільшення власних коштів банків дасть змогу побічно збільшувати банківські інвестиційні ресурси, якщо надавати такі пільги виключно банкам розвитку, які інтенсивно кредитують реальний сектор економіки.

Якщо враховувати думки учених Є.В. Майбурова, Ю.Б. Іванова, Е.Б. Шувалової [22], що відносять податкові відрахування до категорії пільг, то можна вважати, що пільги під час оподаткування прибутку банків застосовуються також і в інших країнах: Казахстані, Вірменії, Білорусі, Узбекистані. Поряд із застосуванням податкових пільг щодо оподаткування прибутку банківських структур в окремих країнах використовуються і прямі директиви, пов'язані з регулюванням кредитування окремих секторів економіки. Наприклад, у Білорусі це відстрочка погашення заборгованості для агропромислового комплексу на підставі указу

президента. Існують також заходи прямого впливу з боку держави у вигляді обмеження споживчого кредитування й обмеження частки непрацюючих кредитів у Казахстані. Однак спроби застосування в чистому вигляді адміністративних заходів впливу на розвиток кредитування реального сектору економіки ефективного результату не принесли. Не використовувався у цих цілях в аналізованих країнах і податковий механізм.

Висновки з проведеного дослідження. Розглянувши практику оподаткування банківських установ у країнах Європейського Союзу та США, нами встановлено, що у світі досить часто використовують спеціальне оподаткування банківських установ шляхом установлення різноманітних пільг. Практика зарубіжних країн засвідчує ефективність такого оподаткування, що, своєю чергою, є доцільним для використання в податковій політиці України. Зокрема, для вітчизняних банківських установ варто було б застосовувати такі пільги, як звільнення від оподаткування коштів банків, які інвестуються в інноваційні підприємства; надання пільг в оподаткуванні банків, що здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування. Дослідження особливостей оподаткування прибутку банківських установ у країнах СНД засвідчило, що у цих країнах застосовуються єдині нормативні акти щодо оподаткування прибутку підприємств і банків. При цьому встановлюються максимальні значення ставок для банківських установ в окремих країнах (наприклад, у Вірменії 30%). Щодо застосування податкових пільг для банків, то варто зазначити, що як такі спеціальні податкові пільги під час оподаткування банківського прибутку в аналізованих країнах не застосовуються за винятком Азербайджану, де банкам надаються податкові пільги в частині капіталізованого прибутку для забезпечення його зростання.

Враховуючи проаналізований зарубіжний досвід оподаткування банківських установ та євроінтеграцію України, необхідно поступово приводити систему оподаткування банків відповідно до кращих європейських практик. Для цього доцільно: уніфікувати стандарти бухгалтерського обліку для визначення бази оподаткування, визначити чітку класифікацію фінансових операцій, удосконалити діючу схему обміну інформацією між країнами, здійснювати пошук національної моделі оподаткування у фінансовому секторі.

Зважаючи на євроінтеграційний курс України, для формування ефективної політики у сфері оподаткування банків необхідне формування у суб'єктів господарювання культури щодо свідомого та добровільного прагнення сплачувати податки. Водночас держава має забезпечити прозорість адміністративних важелів. Саме ці напрями мають стати предметом підвищеної уваги як із боку органів влади, так і платників податків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ассоциация банков Республики Казахстан. URL: www.kba.kz.
2. Дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт Федеральної податкової служби США. URL: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/i1120.pdf>.
3. Дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт податкового департаменту Міністерства фінансів Німеччини. URL: <http://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/>.
4. Дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт податкової та митної адміністрації Великобританії. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs/>.
5. Дані по формах статистичної податкової звітності / Офіційний сайт Головного управління державних фінансів Франції. URL: <http://www.impots.gouv.fr/portal/static/>.
6. Жукова В.В., Конвисарова Е.В. Проблемы и перспективы развития и рынка пластиковых карт. Современные научные исследования и инновации. 2014. № 11–2(43). С. 39–44.
7. Ключко Л.А., Підсосонна Я.Г. Оподаткування банківської діяльності в Україні та основні напрями його вдосконалення. URL: http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2012_1/55.pdf.
8. Концепция развития финансового сектора Республики Казахстан до 2030 года от 29.09.2014 № 954. URL: http://www.kba.kz/rus/banking-system/Koncepcija_razvitija_finansovogo_sektora_Respubliki_Kazahstan_do_2030_goda.html.
9. Міністерство по податках і зборах Республіки Білорусь. URL: www.nalog.gov.by/ru/nalog-kodeks-2013-ru/.
10. Налоговый кодекс Азербайджанской Республики. URL: www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=3.
11. Налоговый кодекс Республики Казахстан / Налоговый комитет Министерства финансов Республики Казахстан. URL: www.salyk.kz/ru/taxcode/pages/default.aspx.
12. Налоговый кодекс Туркменистана. URL: www.turkmenbusiness.org/content/nalogovyi-kodeks-turkmenistana.
13. О мерах по повышению эффективности работы организаций агропромышленного комплекса: Указ Президента Республики Беларусь. URL: president.gov.by/uploads/documents/348uk.pdf.
14. Обзор инновационного развития Республики Беларусь. URL: www.un.org/ru/publications/pdfs/innovative_development_survey_belorus_rus.pdf.
15. Официальный сайт Государственного налогового комитета Республики Узбекистан. URL: www.soliq.uz/ru/normative_legal_acts_tax/ukazy-prezidenta-respubliki-uzbekistan/?PAGEN_5=2.
16. Офіційний Інтернет-портал Президента Республіки Білорусь. URL: president.gov.by/ru/official_documents_ru/findTags/168/page/1/.
17. Офіційний сайт Міністерства по податках Азербайджана. URL: www.taxes.gov.az/index.php.
18. Офіційний сайт Податкової служби Республіки Вірменія. Податкове законодавство. URL: www.taxservice.am/Content.aspx?itn=TLProfitTax.
19. Офіційний сайт статистики Азербайджанської Республіки. URL: www.stat.gov.az/source/finance/indexen.php.
20. Сандоян Э.М. Проблемы модернизации системы банковского регулирования в Армении: монография. Ереван: РАУ, РА, 2013. С. 62.
21. Прогноз основных макроэкономических показателей и параметров Государственного бюджета Республики Узбекистан на 2014 год: Постановление Президента Республики Узбекистан от 25 декабря 2013 г. URL: www.norma.uz/publish/doc/text101236_stavka_naloga_na_pribyl_snijena.
22. Шувалова Е.Б. и др. Налоги и налогообложение. Ч. 1: учеб. пособ. М.: Евразийский открытый институт, 2009. С. 31.

REFERENCES:

1. Assotsiatsiya bankov Respubliki Kazakhstan (elektronnyi resurs). URL: www.kba.kz
2. Dani po formakh statystichnoyi podatkovoi zvitnosti (elektronnyi resurs). Oficijnyj sayt Federal'noj podatkovoi sluzhby SShA. URL: <https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/i1120.pdf>
3. Dani po formakh statystichnoyi podatkovoi zvitnosti (Elektronnyj resurs): Oficijnyj sayt podatkovogo departamentu Ministerstva finansiv Nimechchiny. URL: <http://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/>
4. Dani po formakh statystichnoyi podatkovoi zvitnosti (Elektronnyj resurs): Oficijnyj sayt podatkovoi ta myt'noyi administracii Velykobrytaniji. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs/>
5. Dani po formakh statystichnoyi podatkovoi zvitnosti [Elektronnyj resurs]: Oficijnyj sayt Gholovnogho upravlinnja derzhavnykh finansiv Franciji. URL: <http://www.impots.gouv.fr/portal/static/>
6. Zhukova V.V., Konvisarova E.V. (2014) Problemy i perspektivy razvitiya i rynka plastikovykh kart [Problems and prospects of development and the market of plastic cards]. Modern scientific research and innovations, no.11–2(43), pp. 39–44.
7. Kljusko, L. A., Pidsosonna Ja. Gh. (2012) Opodatkuvannja bankiv's'koi dijalnosti v Ukrajinu ta osnovni naprjamy johho vdoskonalennja [Taxation of banking activity in Ukraine and main directions of its improvement]. [Elektronnyi resurs]. URL: http://fkd.khibs.edu.ua/pdf/2012_1/55.pdf.
8. Kontseptsija razvitiya finansovogo sektora Respubliki Kazakhstan do 2030 goda ot 29.09.2014 g. № 954 [Elektronnyj resurs]. – URL: http://www.kba.kz/rus/banking-system/Koncepcija_razvitija_finansovogo_sektora_Respubliki_Kazahstan_do_2030_goda.html
9. Ministerstvo po podatkam i zboram Respubliki Bilorusj [Elektronnyj resurs]. – URL: www.nalog.gov.by/ru/nalog-kodeks-2013-ru/
10. Nalogovyy kodeks Azerbaydzhanskoy Respubliki [Elektronnyi resurs]. – URL: www.taxes.gov.az/modul.php?name=qanun&cat=3.
11. Nalogovyy Kodeks Respubliki Kazakhstan. Nalogovyy komitet Ministerstva finansov Respubliki Kazakhstan [Elektronnyi resurs]. – URL: www.salyk.kz/ru/taxcode/pages/default.aspx
12. Nalogovyy Kodeks Turkmenistana [Elektronnyj resurs]. – URL: www.turkmenbusiness.org/content/nalogovyi-kodeks-turkmenistana

13. O merakh po povysheniyu effektivnosti raboty organizatsiy agropromyshlennogo kompleksa: Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' [Elektronnyi resurs]. – URL: president.gov.by/uploads/documents/348uk.pdf

14. Obzor innovatsionnogo razvitiya Respubliki Belarus' [Elektronnyi resurs]. – URL: www.un.org/ru/publications/pdfs/innovative_development_survey_belorus_rus.pdf

15. Ofitsial'nyy sayt Gosudarstvennogo nalogovogo komiteta Respubliki Uzbekistan [Elektronnyi resurs]. – URL: www.soliq.uz/ru/normative_legal_acts_tax/ukazy-prezidenta-respubliki-uzbekistan/?PAGEN_5=2

16. Ofitsijnyj Internet–portal Prezydenta Respubliki Bilorusj [Elektronnyj resurs]. – URL: president.gov.by/ru/official_documents_ru/findTags/168/page/1/

17. Ofitsijnyj sayt Ministerstva po podatkam Azerbajdzhana [Elektronnyj resurs]. – URL: www.taxes.gov.az/index.php

18. Ofitsijnyj sayt Podatkovoji sluzhby Respubliki Virmenija. Podatkove zakonodavstvo [Elektron-

nyj resurs]. – URL: www.taxservice.am/Content.aspx?itn=TLProfitTax

19. Ofitsijnyj sayt statystiky Azerbajdzhanskoji respubliky [Elektronnyj resurs]. – URL: www.stat.gov.az/source/finance/indexen.php

20. E.M. Sandoyan (2013) Problemy modernizatsii sistemy bankovskogo regulirovaniya v Armenii (Monografiya) [Problems of modernization of the banking regulation system in Armenia] Moscow. RAU, p. 62 (in Russian)

21. Prognoz osnovnykh makroekonomicheskikh pokazateley i parametrah Gosudarstvennogo byudzheta Respubliki Uzbekistan na 2014 god: Postanovlenie Prezidenta Respubliki Uzbekistan ot 25 dekabrya 2013 goda [Elektronnyi resurs]. – URL: www.norma.uz/publish/doc/text101236_stavka_naloga_na_pribyl_snijena

22. Shuvalova E.B. [i dr.] (2009) Nalogi i nalogooblozhenie. Chast' 1: uchebnoe posobie [Taxes and taxation. Part 1: A Training Manual]. Moscow. The Eurasian Open Institute. p.31.

Pidosonna Y.G.

Senior Instructor at Department of Banking and Financial Monitoring
University of State Fiscal Service of Ukraine

Klymenko D.B.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Banking and Financial Monitoring
University of State Fiscal Service of Ukraine

FEATURES OF BANKING ESTABLISHMENTS TAXATION IN FOREIGN COUNTRIES

In the national economy, banks are financial intermediaries in the process of redistribution of temporarily free funds. They accumulate surplus funds from market actors and direct them to those industries that experience a shortage of financial resources. The purpose of their economic activity is to maximize profits. It is well known that banks, like other entities, are taxpayers. In times of economic crisis, political instability, and military situation in eastern Ukraine, domestic banking institutions are not in the best of times. Therefore, the State should use all possible instruments to improve the efficiency of banks regulation and to ensure the stability of the banking system. One of the elements of this policy is the use of taxes as an effective leverage instrument.

The problem of taxation of the banking sector as a separate activity is only partially studied; therefore, there is a need to study foreign experience in this area and to develop new tax approaches in order to ensure sustainable economic development and to increase economic equality in society.

The aim of the article is to study the foreign experience of banking institutions' taxation and to develop recommendations for improving the banking institutions' taxation in Ukraine.

After reviewing the practice of taxation in the European Union and the US, we have found that different countries quite often use special taxation for banking institutions through the establishment of various privileges. The practice of foreign countries proves the effectiveness of such taxation, which in turn is appropriate for the use in Ukrainian tax policy. In particular, for domestic banking institutions, we recommend applying such privileges as exemption from the taxation of bank funds invested in innovative enterprises; or granting some specific taxation privileges for banks that carrying out long-term investment credit lines.

Among features of the banking institutions' income taxation in the countries of the CIS, we found that these countries apply single regulations on the taxation of profits of enterprises and banks. However, sometimes the maximum rates for banking institutions are set (for example, 30% in Armenia). Concerning the application of tax privileges for banks in the analysed CIS countries, it should be noted that special privileges during taxation of bank income are not applied except for Azerbaijan, where banks are granted tax benefits on capitalized income to ensure its growth.

Based on the analysed foreign experience of banking institutions' taxation and on the conditions of Ukraine's European integration, we assume that it is necessary to converge the Ukrainian taxation system in a part of banking taxation with the best European practices. For this purpose, we have to unify the accounting standards of the tax base determination, to define a clear classification of financial transactions, to improve the current instruments of information exchange between countries, to search the national model of financial sector taxation.